

Didaktična igra

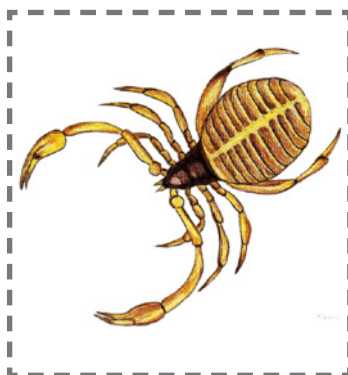
Živali tal

Živijo na vlažnih in osenčenih krajih, umikajo se svetlobi.
Najdemo jih predvsem pod lubjem, kamenjem, v stelji.

So plenilci.
Hranijo se z živalmi, ki so manjše od njih.
Nimajo žela, plen uščipnejo s strupenimi rjavimi škarjami.

So podobni ščipalcem, le znatno manjši.
Največji predstavniki so dolgi le 8 mm.

Dihajo z zračnicami (cevke, ki izhajajo na zadku).
Imajo jih dva para.

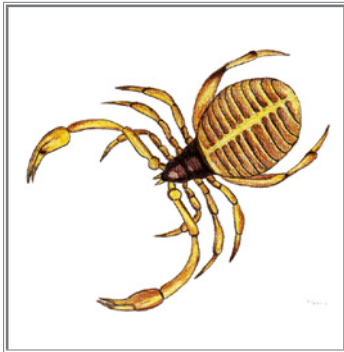
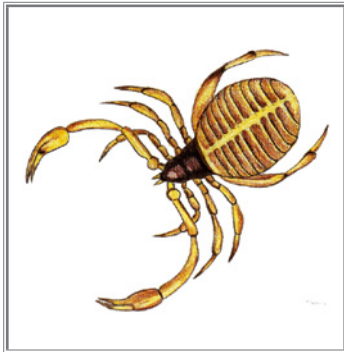
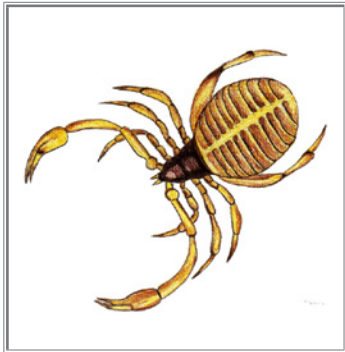
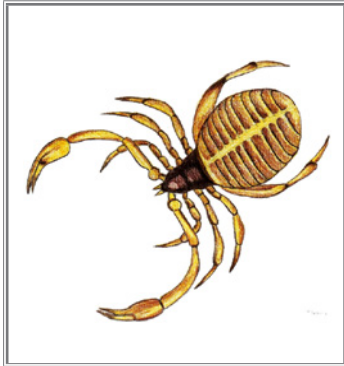
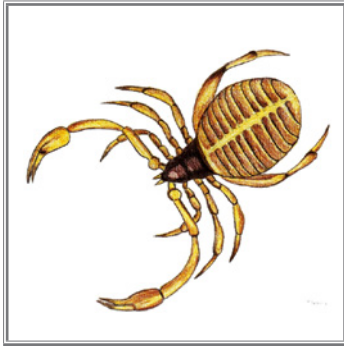
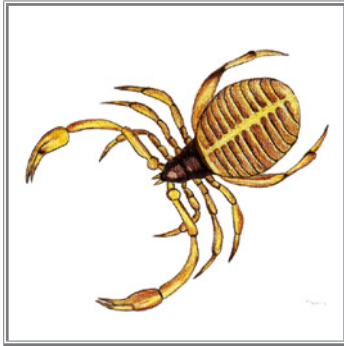
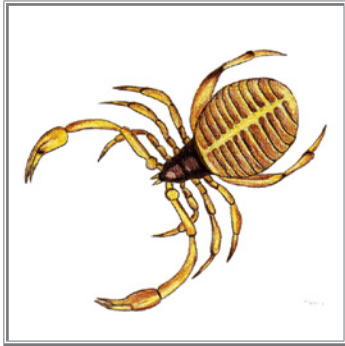

Telo imajo razdeljeno na dva dela – glavoprsje in zadek.
Pipalke so majhne, pedipalpi so zelo močno razviti, nosijo škarje in žleze strupnice.

Imajo 4 pare hodilnih nog.
Pogosto se premikajo tako, da se pajkom obesijo na noge.

Imajo zunanjo prebavo.
V plen izbrizgajo strup.
Utekočinjeno prebavljeno vsebino plena izsesajo.

NEVRETENČARJI
ČLENONOŽCI
PAJKOVCI
PAŠČIPALCI

Živijo v talnih rovih,
ki jih delajo,
medtem ko se hranijo.
S tem rahljajo in
zračijo prst in jo gnojijo
s svojimi iztrebki.

So razkrojevalci.
V vlažnem vremenu
spravljajo odpadlo listje
pod zemljo,
se z njim hranijo, požirajo
delčke prsti in prebavijo
mrtve ostanke v njej.

Telo je razdeljeno
na kolobarje.
Na sprednjem delu imajo
žlezni pas, ki je pomemben
pri razmnoževanju.
Dolžina živali je
okrog 30 cm.

Dihajo s kožo,
zato mora biti ves čas vlažna.
Med dežjem prilezejo
na površje, ker voda
zaliže njihove rove,
sicer bi se zadušili.

So obojespolniki –
imajo razvite moške
in ženske spolne organe.
Med parjenjem se
med seboj zlepijo.
Oplojena jajčeca zavijejo
v kokon.

Nimajo nog.
Vsak kolobar ima dva para
ščetin. Imajo sposobnost
obnavljanja.
Koža in mišičje pod njo
je zraslo (kožomišičnica),
kar mu omogoča gibanje.

Prebavilo je premočrtno,
začne se z usti in konča
z zadnjično odprtino.

V vsakem kolobarju ima
dve preprosti izločali.

NEVRETEŃARJI
KOLOBARNIKI
MALOŠČETINCI

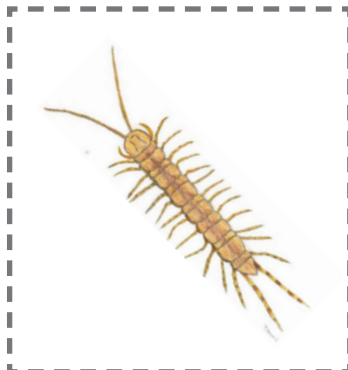

Večina vrst živi med odpadlim listjem, pod kamenjem in v rovih deževnikov.

So plenilci.
Lovijo manjše talne živali.
Prvi par nožic se je preobrazil, skozi njega se izliva strup iz žleze strupnice.

Telo je razdeljeno na glavo in trup. Na glavi imajo en par dolgih anten.
Vsak telesni člen ima en par nog. Zadnji par ima velik nazaj obrnjen par nog (pomoč pri lovljenju plena).

Dihajo z vzdušnicami (trahejami), ki so razporejene vzdolž telesa.

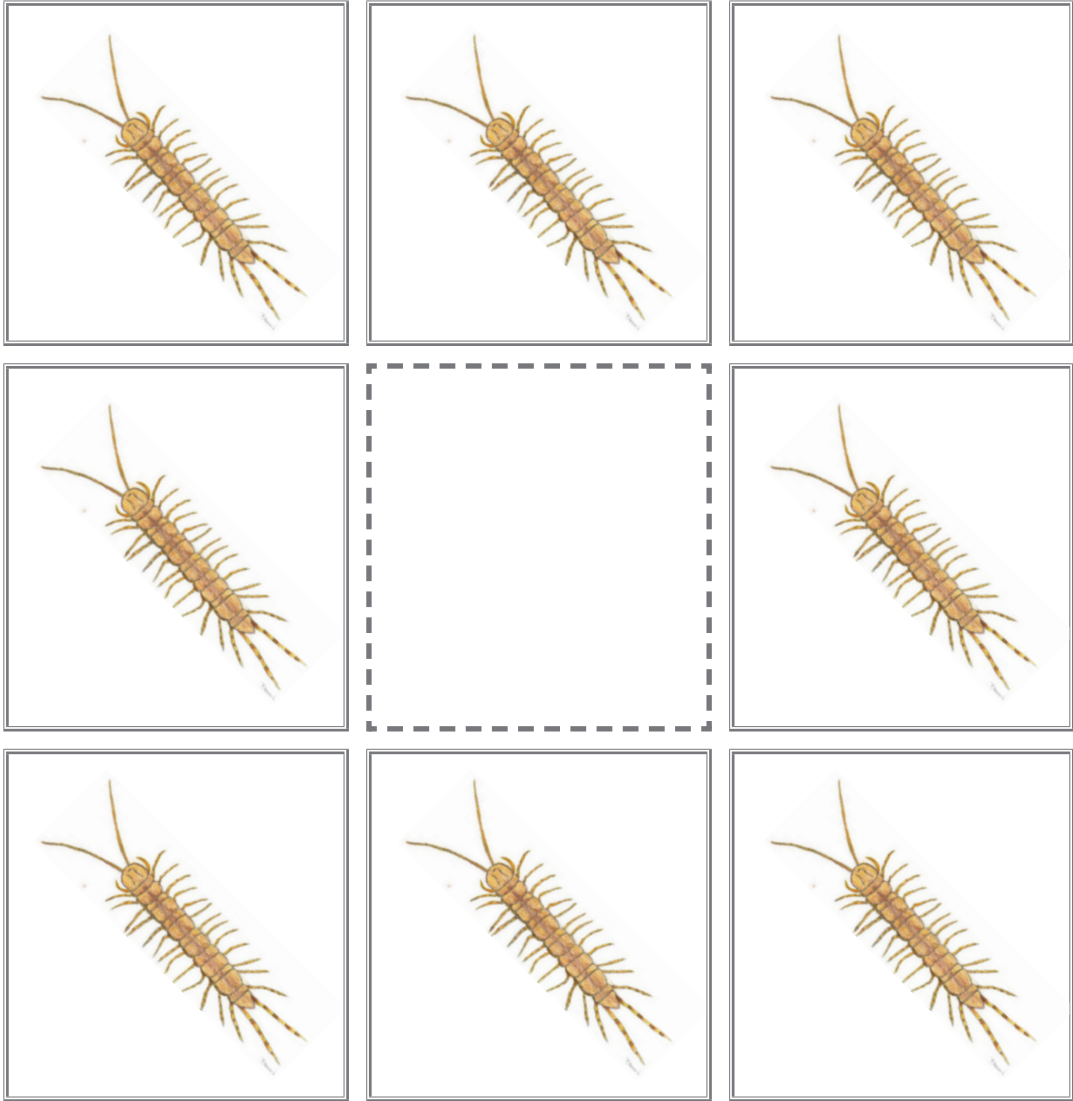
Samičke odlagajo jajčeca v podzemne jarke in so skrbni starši.
Ovijejo se okrog jajčec in jih več tednov pazijo in ližejo, da ostanejo čista (dokler se ne razvijejo mladički).

Najhitrejša predstavica med njimi je sobna striga. Teče z vmesnimi postanki in lahko doseže hitrost skoraj 2 km/h. Pogosto jo vidimo na stenah hiš.

Spolne organe imajo na zadnjem členu.
Oploditev je zunanja.
Samec v tla odloži paket semenčic in dvori samičkam, da ga poberejo.

NEVRETENČARJI
ČLENONOŽCI
STONOGE
Strige

Večina vrst živi med odpadlim listjem, pod kamenjem. Zadržujejo se v vlažnih okoljih, ker ne morejo učinkovito zadrževati vodo.

Večina je rastlinojedih. Hranijo se z odpadlim listjem, sodelujejo pri nastanku humusa (so razkrojevalci).

Telo je razdeljeno na glavo in trup. Po dva telesna člena sta združena v enoten člen. Vsak člen ima dva para nog. Prvi štirje členi nimajo nog.

Dihajo z vzdušnicami (trahejami), ki so razporejene vzdolž telesa. Odprtine so lepo vidne.

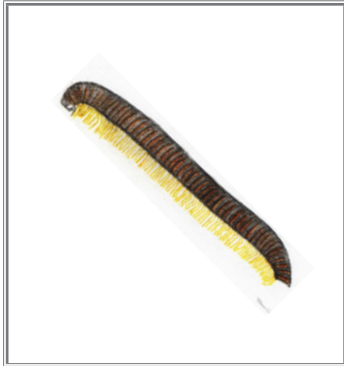
Samec v času parjenja prenese spermo v samičko. Samica jo shrani in oplodi jajčeca ob izleganju. Izleže od 10 do 300 jajčec, ličinke imajo tri pare nog. Z vsako levitvijo se število členov in nog poveča.

So različnih velikosti (od 2 mm do 30 cm). Imajo trd skelet. Največkrat je rjav ali črn. Nekatere vrste se lahko zvijejo v kroglico (obramba).

So pomemben del prehrane hroščev, nekaterih mravelj in ježev. Nekatere živijo v sožitju z mravljami in termiti (čistijo gnezda, ki jim omogočajo varnost).

NEVRETENČARJI
ČLENONOŽCI
STONOGE
Kačice

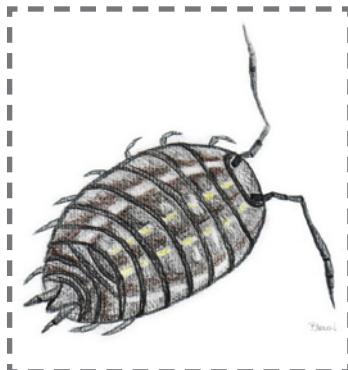

Živijo v vlažnem okolju,
med gozdno steljo,
v mrtvem lesu trhljih panjev,
pod kamni, v kletah ...

Hranijo se z rastlinskimi
ostanki v tleh.
S tem prispevajo k razgradnji
in nastanku tal
(so razkrojevalci).

Telo je razdeljeno na
glavoprse in zadek.
Imajo zelo majhne prve
in večje druge antene.
Imajo 7 parov hodilnih nožic,
5 parov zadkovih in
1 par repnih.

Večina kopenskih
predstavnikov diha s škrkami
(živijo le v vlažnem okolju).
Najbolj prilagojene vrste
imajo mrežo cev
podobno vzdušnicam.

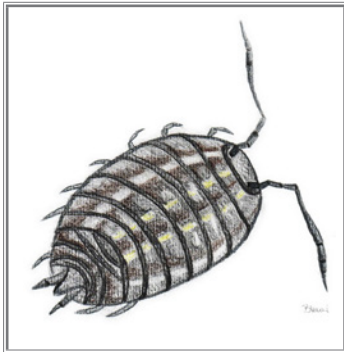
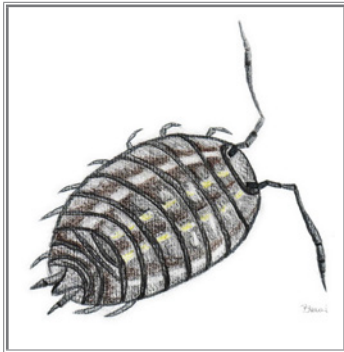
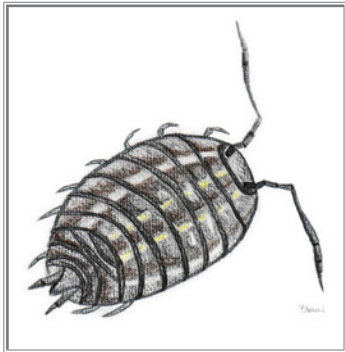
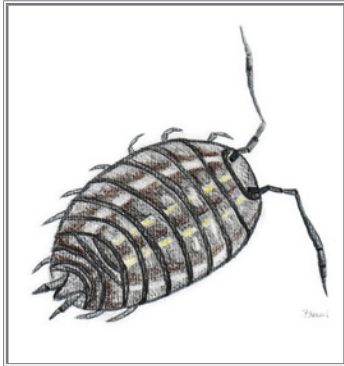
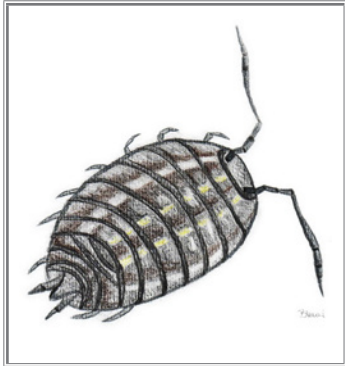
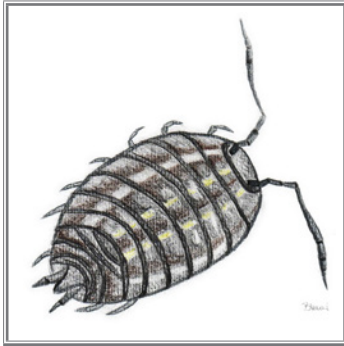
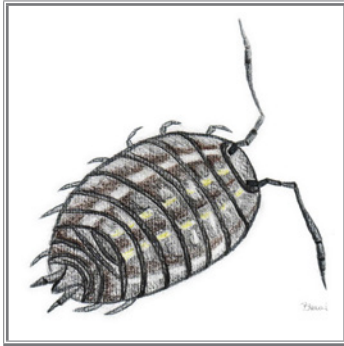
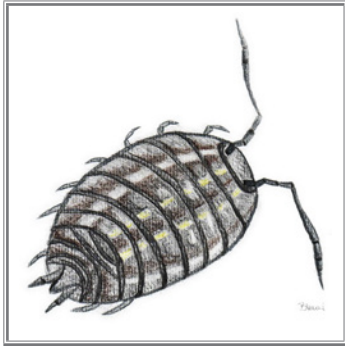

Za prenos sperme v samico
samec uporablja dva para
zadkovih okončin.
Jajčeca dozorevajo v valilni
vrečki, napolnjeni s tekočino.
Naenkrat dozori
do nekaj sto jajčec.

Ličinke so podobne
odraslim živalim.
Po izvalitvi iz jajčec
ne ostanejo pri samici.
Živijo od dve do tri leta
in imajo eno ali dve legli
na leto.

V Sloveniji je znanih
20 sladkovodnih vrst
in okrog 70 kopenskih
enakonožcev.
Najbolj razširjeni so vodni
osliček, navadni pasavček,
kletni prašiček ...

NEVRETEŃARJI
ČLENONOŽCI
RAKI
VIŠJI RAKI
Enakonožci

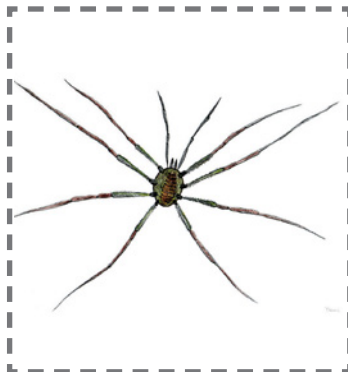
Imajo kratek členjen zadek, ki se po celotni širini pritrja na glavoprsje (ni zožitve kot pri pajkih). Najdaljši med nogami je drugi par. Žival z njim tipa po podlagi.

Večinoma so plenilci, nekatere vrste so tudi mrhovinarske. Plen so drugi manjši členonožci in polži. Prebavijo lahko tudi trdne delce hrane (pajki ne).

Telo je razdeljeno na glavoprsje in zadek. Imajo 4 pare dolgih in tankih nog, ki se zelo rade odtrgajo. Predstavniki v tleh so drugačni (kratkonogi, bolj podobni pršicam).

Dihajo z vzdušnicami.

Na spodnji strani telesa so izvodila smradnih žlez, ki izločajo jedko tekočino namenjeno obrambi.

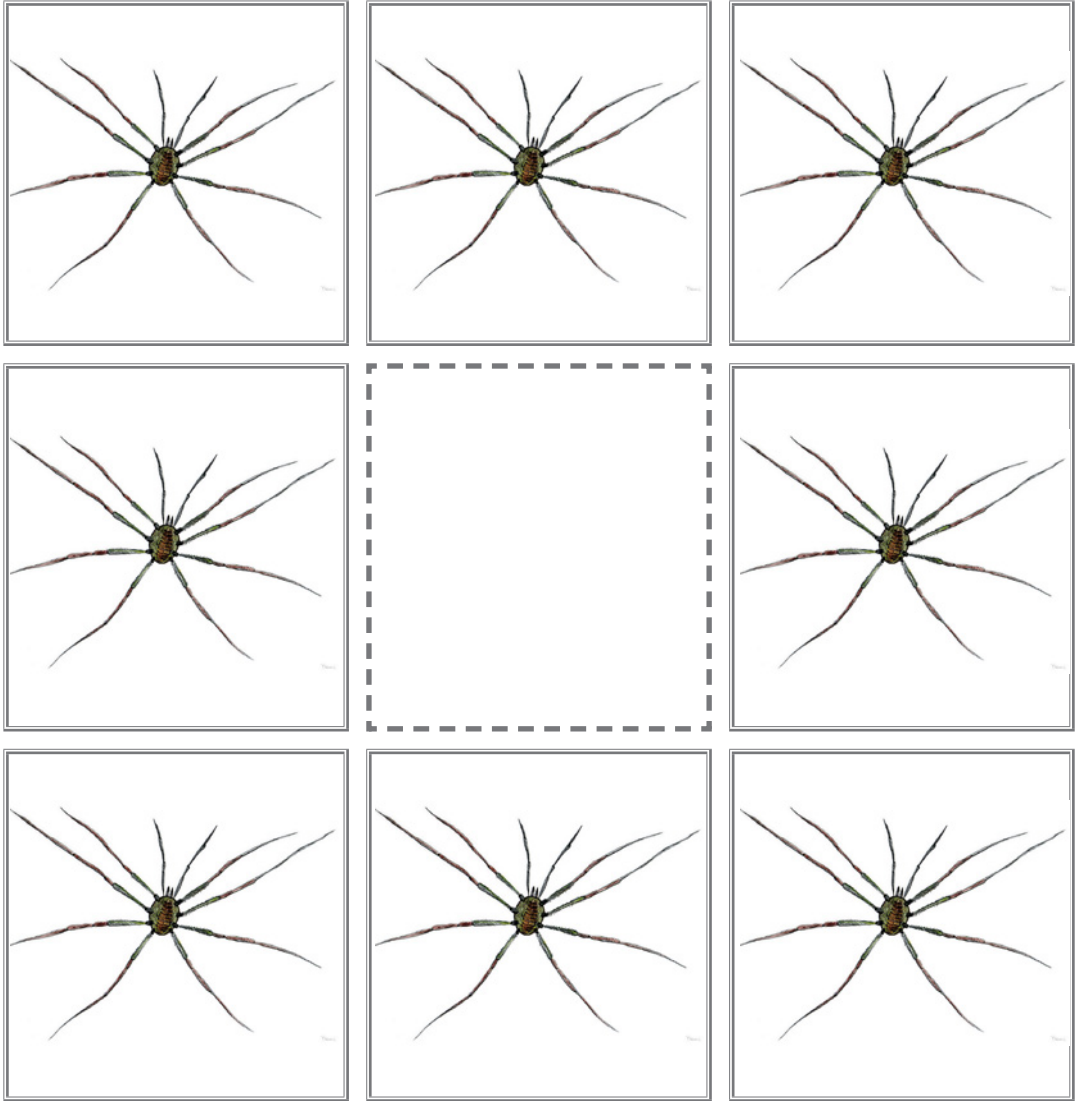
Parjenje je enostavno, brez dvorjenja. Samci oplodijo samico s penisom, ki ga vstavijo v vaginalno odprtino. Samica iztegne leglico in z njo odloži na stotine jajčec v prst, mah, gnil les ...

Obstaja zmotno prepričanje, da imajo enega najnevarnejših strupov med pajkovci. So nenevarni človeku, ker ne morejo predreti kože.

Veljajo za zelo staro skupino pajkovcev. V Sloveniji živi 55 vrst. Najpogostejši je pozidni matija, nekoliko redkejši navadni matija.

NEVREtenčarji
Členonožci
Pajkovci
Suhe južine

So najbolj znani pajkovci.
 Mnogi med njimi živijo
 v naših vrtovih in domovih.
 V Sloveniji je znanih
 700 vrst.
 So pipalkarji – ob ustih imajo
 razvit par okončin – pipalk.

So plenilci.
 Na pipalkah imajo
 izvodilo žlez strupnic,
 ki ga izbrizgajo v plen.
 Prebava je zunanja.
 Utekočinjeno vsebino plena
 posrkajo. Plenijo
 s pomočjo mrež, pasti.

Telo je razdeljeno
 na glavoprsje in zadek,
 med katerima je tanek
 zažetek (pecelj).
 Imajo 4 pare členjenih nog.

Dihala so sestavljena
 iz enega para
 t. i. predalčnih pljuč
 in enega para
 cevkastih zračnic.

Samec z dvorjenjem
 vstavi v samičino odprtino
 semenčice.
 Samica izleže do 3.000
 jajčec v eno ali več svilnatih
 jajčnih vrečk,
 ki jih pritrdi v svoje skrivališče
 ali nosi s seboj.

Večina predstavnikov
 ima 4 pare oči, čeprav
 običajno lovijo s tipom.
 Na spodnji strani zadka ima
 večina 2–4 pare predilnih
 bradavic, z žlezami,
 ki izločajo pajčevinasto nit.

Gradnja mreže je prirojen
 vedenjski vzorec.
 Niti v mreži so lepljive
 in nelepljive,
 oblike pa so različne,
 odvisne od vrste živali.

NEVREtenčARJI
čLENONožCI
PAJKOVCI
PAJKI

